

Wildemanbuurt wil sociale structuur veiligstellen

Er was nog niets... geen plan, geen tekening, alleen een gebouwenkaart waarop staat welke gebouwen zeker, welke misschien en welke niet gesloopt worden. En er was de politieke afspraak dat er voor de Wildemanbuurt – als laatste van alle wijken in Amsterdam Osdorp – een vernieuwingsplan gemaakt moet worden. De stadsdeelraad besloot, samen met de corporaties, dat dit het moment was om de bewoners mee te laten praten. Vanaf het begin, omdat de stadsdeelraad en de corporaties zo groot mogelijk draagvlak onder de bewoners wilden verwerven. Hoe laat je buurtbewoners praten over iets dat er nog niet is: een vernieuwingsplan? De Beukadviseurs Wilma Ruis en Jeroen Haan hielpen mee de vraag te beantwoorden.

Het was moedig van de Stadsdeelraad om samen met de woningcorporaties en de bewoners bij nul te beginnen, vindt Wilma Ruis, want praten zonder plan is wel een heel ander perspectief dan praten over een plan waar de professionals hun licht over hebben laten schijnen. De insteek kwam voort uit het vaste voornemen om de sociale structuren in de Wildemanbuurt overeind te houden. Sterker: samen werken aan een vernieuwingsplan voor de eigen woonomgeving zou de cohesie zelfs moeten versterken. Een goede buurt bouw je niet met fysieke maatregelen, je moet ook investeren in een sociale aanpak.

Ontmoeten

“Het was bepaald niet zo dat de bewoners stonden te trappelen om mee te doen aan dit traject”, vertelt Wilma Ruis, “er bestond natuurlijk weerstand tegen de verandering. De bewoners van flats die op de nominatie stonden gesloopt te worden, vonden dat vreselijk. En hoe krijg je de jongeren zo ver dat ze mee willen denken? We zijn daarom eerst op zoek gegaan naar sleutelfiguren, de schooldirecteur, de voorzitter van de winkeliersvereniging, de beheerder van een flatgebouw en de huisarts. Dat zijn de mensen die veel bewoners zien en die konden uitleggen dat er een traject op gang kwam waar ze aan mee konden doen of bij weg konden blijven. Maar waar ze ook verantwoordelijkheid in konden nemen om te zorgen dat de Wildemanbuurt een betere buurt zou worden. Aan ons de taak om zo’n traject te ontwerpen waarin veiligheid en ruimte was voor die bewonersinbreng.”

Samen met Bernadette Janssen van het stedenbouwkundig bureau BVR stelden Jeroen Haan en Wilma Ruis een participatieplan op. Zij richtten zich daarbij op de verschillende perspectieven die de bewoners zien voor de Wildemanbuurt en vroegen zich af op welke manier die perspectieven konden bijdragen aan een oplossing voor de sociale vraagstukken. Uit een eerste ronde van bewonersgesprekken bleek ‘ontmoeten’ een belangrijk thema te zijn. Daar zetten de drie adviseurs op in.

Herkenning

Het drietal besloot om te werken met kleine groepen van gelijkgestemde bewoners. Na een gezamenlijke startbijeenkomst waarin mensen informatie kregen over de aanpak, volgden rondetafelgesprekken voor ondernemers, voor jongeren, voor mensen uit koopwoningen, voor mensen uit verschillende flatgebouwen, kortom mensen met dezelfde belangen praatten met elkaar. “In plaats van een grote grijze brij van verschillende belangen, her-

kenden de mensen elkaars zorgen en snapten ze elkaars wensen. Zo was er een groep

bewoners van een flat die gesloopt zou worden, oudere mensen die hun woning helemaal niet uit wilden. Al pratende bleek dat het niet zozeer om de woning ging, niet om het flatgebouw. Tussen die mensen bestonden over en weer zorgstructuren waardoor zij nog zelfstandig konden wonen. Daar ging het om. Dat brachten

Praten zonder plan

zij dus in in het vernieuwingsplan: die zorgstructuren moeten overeind blijven.”

Zowel mensen van de stadsdeelraad als van de woningcorporaties traden als gespreksleider op in de verschillende groepen. Niet zomaar uit de losse pols, maar goed voorbereid door Wilma Ruis en Jeroen Haan. Ze stelden open vragen en leerden om daarop door te vragen. Dat maakte de bewoners duidelijk dat de professionals bereid waren naar hen te luisteren. Bovendien leverde het inzetten van die professionals ook nog eens op dat er met meer kleine groepen gewerkt kon worden en zij dus direct hoorden wat de wensen en ideeën waren.

Sociale sloop

Doordat er in de Wildemanbuurt veel mensen wonen die in een achterstandssituatie verkeren, lopen er allerlei projecten op het gebied van sociale activering. Om daar enig zicht op te krijgen, zetten Ruis en De Haan de gespreksleiders van de groepen ook nog een keer apart in een rondetafelgesprek. “Behalve aan fysieke sloop, is de buurt misschien ook wel toe aan enige sociale sloop, liever gezegd aan sociale vernieuwing en nieuwe projecten die beter passen bij de ontwikkeling van de wijk en bewoners. We nemen aan dat zij met hun professionele blik extra informatie uit de gesprekken hebben gehaald en we zijn benieuwd naar succes of mislukking van sociale projecten.”

Tekenaar Ricardo Bravenboer tekende de inbreng van de mensen in in plankaarten die hij aan het einde allemaal over elkaar heen kon leggen. Zo werden de contouren van het vernieuwingsplan van de Wildemanbuurt zichtbaar. Leuk detail is dat de stadsdeelraad deze plankaart heeft gebruikt als nieuwjaarskaart 2009. Na deze participatieronde trekt de stadsdeelraad zich terug uit de planontwikkeling. De corporaties nemen de concrete invulling ervan in uitvoeringsplannen voor hun rekening. Vooral met het oog daarop is het belangrijk geweest om de bewoners invloed op het meest oorspronkelijke ontwerp te geven. Bovendien is deze op zich zo abstract lijkende ontwerpfase het beste moment om de sociale aspecten een plek te geven. Het flatgebouw van de oude mensen wordt naar verwachting niet gesloopt.

SIMONE VELDBOER

Bel De Beuk 0227 59 47 10

- Voor een buurtgericht vernieuwingsplan.
- Als professionals willen leren effectiever met bewoners te communiceren.
- Wanneer u invulling wilt geven aan sociale cohesie op wijkniveau.

Sociaal kapitaal in een buurt

Het afgelopen jaar heeft De Beuk in alle 40 Vogelaarwijken een Ik-Ver-Tel-Mee film gemaakt. Ruim 1750 bewoners, van alle leeftijden en kleuren hebben de minister van Wonen, Wijken en Integratie via een videoboodschap laten weten hoe zij het wonen in hun wijk ervaren. Naast trots en verbondenheid met hun buurt brachten zij hun wensen onder woorden. Wijken mogen schoner, huizen en de openbare ruimte beter onderhouden. Ze vragen aandacht voor de sociale cohesie tussen verschillende groepen, maken zich zorgen over zwarte scholen en de veiligheid van hun kinderen. Op betrokken wijze spreken ze mooie ideeën en wensen in. Ministerie en gemeenten hebben enthousiast op de films gereageerd. Geen film is hetzelfde, iedere wijk is uniek.

Onze adviseurs hebben de resultaten van deze filmpjes besproken aan de hand van de bevindingen van Robert Putnam. Putnam onderscheidt drie soorten kapitaal: individueel, sociaal en contextueel. Het idee erachter is dat mensen pas vertrouwen in instituties hebben als ze vertrouwen in zichzelf en in elkaar hebben. Volgens Putnam zit daar een volgorde in: om vertrouwen in instituties te krijgen is vertrouwen in jezelf en anderen nodig.

De Beuk adviseurs hebben alle filmpjes bekeken en geanalyseerd. Een van de conclusies is dat in veel buurten de bewoners gewend zijn geraakt aan de diversiteit en er steeds vaker toenadering tot de ander ontstaat. Diversiteit is niet alleen meer een probleem, bewoners benoemen het plezier van diversiteit of hebben het er niet meer over. Voor veel mensen is de cohesie en vooral het in stand houden van sociale structuren in een buurt van wezenlijk belang. Vaak wordt daar aandacht voor gevraagd, zeker als er sloop- of renovatieplannen zijn. Een andere conclusie uit de Ik-Ver-Tel-Mee films is dat vertrouwen in instituties vaak ontbreekt. Bewoners noemen de overheid, corporaties, welzijns- en ondersteuningsorganisaties zelden als instanties die ze vertrouwen of waar ze goede ervaringen mee hebben.

De inzichten uit de films neemt De Beuk mee bij het ontwerpen van participatietrajecten. In de Wildemanbuurt betekende dit onder meer dat we de gespreksgroepen zo klein mogelijk maakten en lieten begeleiden door iemand van een corporatie of stadsdeel. Die rol voor de professionals brengt de instituties dichterbij, ze zijn in een luisterende en doorvragende rol. Bewoners discussieerden met elkaar. De begeleiders stuurden het gesprek, bespraken de resultaten en luisterden naar wat er gezegd werd. Resultaat: er zijn nieuwe verbindingen gelegd tussen bewoners onderling en met het stadsdeel en de corporaties.

WILMA RUIS